

EVANGELISKA FRIKYRKAN

EFK OCH VIGSELRÄTTEN

ORDNING OMKRING VIGSLAR INOM EFK DÄR
PASTORERNAS JURIDISKA VIGSELRÄTT HAR
UPPHÖRT

EFK OCH VIGSELRÄTTEN

ORDNING OMKRING VIGSLAR INOM EFK DÄR PASTORERNAS JURIDISKA VIGSELRÄTT HAR UPPHÖRT

BAKGRUND

EFKs representantskapsmöte gjorde en avsiktsförklaring om att på sikt och förslagsvis från och med 1 januari 2011, avsäga sig den juridiska vigselrätten för dess församlingar.

Samtal har förts i två faser. Först den principiella frågan om huruvida EFK som församlingsrörelse bör utföra juridiskt bindande vigslar, där man uppträder som myndighetsperson gentemot samhället. En samtalsdag i Örebro i oktober 2008 ville belysa denna fråga. Därefter samtalet om hur vi ska arbeta med vigslar i en situation där vi inte har någon vigselrätt. Ett underlag för dessa samtal finns i tidskriften Tro & Liv nr 3 2009 s. 18-34. Sidorna 35-39 i samma tidskrift innehåller dessutom en sammanställning av de synpunkter och perspektiv som kom in under samtalsdagen som arrangerades i Örebro den 2 april 2009.

Detta dokument har bearbetats i Medarbetarförbundets årsmöte november 2009 samt under två samtalsdagar februari 2010 i Nässjö och Eskilstuna. Ambitionen med dokumentet är att formulera ordningar som ska utgöra gemensam praxis inom EFKs församlingar om Kongressen fattat beslut att EFK inte ska ha kvar sin vigselrätt. Dokumentet har förberetts av Församlingsprogrammet och antogs av EFKs styrelse 19 mars 2010. Dokumentet gäller från och med det datum då EFKs kongress beslutar att vigselrätten ska upphöra.

Vi har tagit utgångspunkt i vår egen tro- och självförståelse,¹ där vi försöker väga behovet av gemensamma ordningar med respekten för den enskilde församlingens självständighet i överensstämmelse med vår modifierade kongregationalism. Grundläggande är att vigseln hanteras av den enskilde församlingen. Det är dock av stor vikt att vi är lojala mot varandra i hur vi hanterar ordningar omkring vigseln. Vi ser stora fördelar vid att vi tillsammans strävar efter att följa detta dokument. Vill församlingen avvika från det på någon punkt, vill vi från EFKs församlingsprogram gärna först föra ett samtal om detta.

De huvudfrågor som vi har att bearbeta enligt EFKs representantskapsmöte 2009 är följande:

- Hur relaterar den juridiska vigseln till församlingens vigsel?
- Vem bör få viga i församlingen och vem avgör vilka som får viga i församlingen?
- Hur ser en vigselgudstjänst ut i en ordning där församlingen inte har juridisk vigselrätt?

Till detta har vi lagt till frågor som det är viktigt att ha en tydlig gemensam praxis i.

DEN JURIDISKA VIGSELN OCH FÖRSAMLINGENS VIGSEL

Praxis:

Enligt svensk lagstiftning är de gifta som har ingått äktenskap och fått detta registrerat hos myndigheterna. För ett kristet par är det naturligt att det i församlingen anordnas en vigselgudstjänst som ett uttryck för att vi ber om

---

¹ Se EFKs tro och självförståelse antaget av Kongressen. Finns tillgängligt via EFKs hemsida www.efk.se.

Guds hjälp i och välsignelse över äktenskapet. I gudstjänsten synliggörs äktenskapets ingående för församling och samhälle.

Som kristna är vigseln något vi vill göra inför Gud. Vi ger våra löften inför Gud och församlingen för att sedan be om Guds kraft, hjälp och välsignelse. I detta bekänner vi vårt beroende av Gud och att vi gemensamt ställer oss i Guds rikes tjänst.

Vi vill betona att den rådande äktenskapssynen i dagens Sverige på viktiga punkter skiljer sig från en kristen syn på äktenskapet.² Detta motiverar att vi har en kyrklig vigselhandling kvar som en naturlig del när ett äktenskap ingås. Här förkunnar vi en kristen äktenskapssyn och äktenskapet underställs efterföljelsen av Jesus.

En viktig uppgift för vigselförrättaren är att underlätta för paret att hålla ihop de två akterna. Detta kan göras genom att vigselförrättaren är med som vittne vid den civilrättsliga registreringen eller genom att de som är vittnen vid denna också får en funktion som exempelvis förebedjare i den påföljande kyrkliga vigseln.

VIGSELGUDSTJÄNST OCH VÄLSIGNESEGUDSTJÄNST

Praxis:

En vigselgudstjänst är en vigselgudstjänst endast om den i tid sker i nära anslutning till det juridiskt ingångna äktenskapet. Då ska paret och omgivningen se på denna akt som en del av den helhet som är att betrakta som äktenskapets ingående.

Förlöper en längre tid mellan den juridiska vigseln och gudstjänsten ska gudstjänsten istället betraktas och annonseras som en välsignelsegudstjänst över äktenskapet för det redan vigda paret. Denna gudstjänst bör innehålla en förnyelse av löfterna, men bör inte innehålla tillkännagivandet. Akten kan också utgöra en äktenskapsförnyelse för par som av olika skäl önskar en sådan.

Vad uttrycket ”en längre tid” innebär avgörs av vigselförrättaren och paret tillsammans. Grundregeln är att om en så lång tid förlöper att paret inte ser på de två handlingarna som en del av ett och samma skeende, ska akten inte ses på som en vigselakt, utan som en välsignelseakt. En vägledning är att om paret under tiden mellan den juridiska delen och den kyrkliga delen har börjat leva som äkta makar, har de själv valt att separera de två handlingarna, vilket innebär att akten ska ses på och annonseras som en välsignelseakt över tidigare ingånget äktenskap.

Med denna åtskillnad mellan välsignelseakt och vigselakt vill vi hålla fast vid principen om att alla äktenskap mellan män och kvinnor som samhället betraktar som giltiga också ska betraktas som giltiga inom församlingen. Dock vill vi med en välsignelseakt förtydliga för varandra inom församlingen vårt behov av Guds välsignelse över och församlingens förbön för våra äktenskap. Genom en välsignelsegudstjänst/välsignelseakt över ett tidigare ingånget juridiskt äktenskap ger vi också personer från en icke-kyrklig bakgrund som kommit till tro, möjlighet att helga sitt äktenskap och ställa det under sin efterföljelse av Jesus och i Guds rikes tjänst.³

Dessa gudstjänster äger primärt rum i församlingens gudstjänstlokal, men kan också ske på andra platser.

---

² Se Roland Spjuths artikel i tidskriften *NOD* nr 4 2008 s.6-13, samt artikeln i *Tro och liv* nr.3 2009 s 36.

³ Mer om konsekvenserna av denna åtskillnad mellan vigselakt och välsignelseakt kommer i avsnittet om vigselgudstjänstens utformande.

DESSA KAN VIGAS/VÄLSIGNAS

Praxis:

Församlingen bereder möjlighet att viga och välsigna en man och en kvinna som vill avge äktenskapslöften inför Gud och en kristen församling och be om Guds hjälp i och välsignelse över sitt äktenskap. En förutsättning är att paret först har ingått äktenskap i juridisk mening.

Vi vill avstå från att anordna vigselgudstjänster för par som efter gudstjänsten väljer att leva i ett samboförhållande. För det första uttrycker äktenskapsordningen mellan man och kvinna motiven av enhet, arbetsgemenskap, offentlighet och förbundsrelation på det sätt som bäst gestaltar vår teologiska övertygelse omkring parrelationer. För det andra är detta det enda sättet att säkerställa att man i församlingen inte viger människor som redan är gifta med någon annan. För det tredje kan det uppfattas som att vi inför en egen ordning för vilka som är gifta som avviker från statens ordning, vilket skulle kunna ge ett intryck av att vi ställer oss på sidan om samhällets ordningar. Avsikten med den kyrkliga vigseln är att fördjupa det samhälleliga äktenskapet, inte att skapa ett eget alternativ vid sidan om samhällets.

DESSA KAN VIGA

Praxis:

En vigsel förrättas främst av en avskild pastor, men kan också utföras av annan person med församlingens tillåtelse att viga. Församlingen avgör vilka som får förrätta vigsel i församlingen.

Handlingen utförs av en person som är medveten sin uppgifts innebörd och har församlingens förtroende att utföra den. Det ska anses självskrivet att en person som avskiljts till pastor i en församling kan viga.

Det ingår i en pastors uppgift att tillsammans med församlingsledningen säkerställa att vigslar inom församlingens ram sker i överensstämmelse med församlingens syn på äktenskap och ingående av äktenskap och omges av en tydlig pastoral omsorg. EFK anordnar kurser för personer som församlingarna vill utse att vara vigselförrättare. Behovet av utbildning omkring äktenskap och samlevnad ökar snarare än minskar som en följd av denna nyordning.

Vi anser att det inte är befogat att vi ska föra något centralt register över vilka som får utföra handlingen. Det är oklart vilka konsekvenser det skulle kunna få om en person utanför en sådan behörighetslista skulle förrätta en vigsel. Vi har inte någon praxis idag som säger att samfundet som sådant utdömer påföljder mot enskilda personer inom församlingar i EFK.

DOKUMENTATION

Praxis:

För att en vigsel- eller välsignelsegudstjänst ska förrättas i en EFK-församling ska paret, till församlingens vigselförrättare, visa upp ett intyg på ingånget civilt äktenskap utfärdat av en av myndigheterna utsedd vigselförrättare.

Församlingen ska föra vigselbok över ingångna vigslar utförd av vigselförrättare inom församlingen. Vigslarna ska inte rapporteras till EFKs Församlingsprogram.

Det enda sätt att säkerställa att personerna i fråga inte är gifta med en annan innan man viger dem är att personerna visar upp ett vigselbevis. Det räcker alltså inte att man uppvisar ett intyg om hindersprövning. Hindersprövningen visar bara att inga laga hinder finns för att paret ingår juridiskt äktenskap, inte att äktenskap faktiskt ingåtts. Bortser församlingen från denna ordning, kan vi medverka till att vi skapar mycket stor förvirring om vilka som är gifta och inte, vilket undergräver statens egna ordningar på området. Vi anser att staten bäst kan hålla ordning på vilka som har ingått äktenskap eller inte.

Vi ser inga behov av en rapportering av vilka som har vigts i församlingarna, lika lite som det finns ett behov av ett central register över döpta inom EFK. Församlingen bör däremot hålla noga reda på vilka par de har vigt. Detta för att vid behov kunna dokumentera för paret att de har avgett sina äktenskapslöften inför Gud och församlingen, kunna följa upp paren i arbetet med äktenskapsvården samt visa att äktenskapslöftena avgivna inför Gud och församlingen är av stort värde och inte hanteras slentrianmässigt.

KONSEKVENSER FÖR VIGSELGUDSTJÄNSTEN

Vigselordningar i svenska frikyrklig tradition brukar innehålla vissa moment.⁴ Dessa är musik och sång, inledningsord, ord om äktenskapet, läsning av bibeltexter, frågorna, löften, ringväxling följt av tillkännagivandet, vigseltal eller personliga ord och förbön med välsignelsebön över paret.

I en vigselgudstjänst där den juridiska delen inte ingår är det endast frågorna, löften och ringväxling följt av tillkännagivandet som behöver ses igenom och eventuellt ändras. Denna del har funnits i alla vigselordningar inom frikyrkan, även i tiden före 1952 då vigselrätten gavs också till frikyrkosamfundet.⁵ Om vi med utgångspunkt i Gudstjänstbokens⁶ rubriker i sitt förslag till vigselgudstjänst, tittar på dessa delar, kan vi sedan dra slutsatser för gudstjänsternas utformning.

Frågorna som utgör det vi kallar konsensusförklaring ställs till paret där de var för sig ger uttryck för sin vilja att ta emot NN som sin hustru/man och leva med henne/honom som make och vän, älska henne/honom, respektera henne/honom som sin jämlike, dela glädje och sorg, medgång och motgång och vara henne/honom trogen till livets slut. Alternativet är en enklare version där man enbart frågar: ”Vill du ingå äktenskap med NN och älska henne/honom i nöd och lust.” Konsensusförklaringens syfte, som dessa formuleringar tydliggör, är att klargöra parets gemensamma vilja till kärlek, respekt och trohet.

Frågorna inleds i nuvarande vigselordning med orden ”Inför Gud och denna församling frågar jag dig, NN:”.

Löftena innebär att man stadfäster den vilja man uttryckt i konsensusförklaringen genom att med egna ord betyga sin vilja att dela sitt liv med den andra. Dessa löften kan formuleras på lite olika sätt och kombineras med ringväxlingen. Även om rubriken i Guds tjänstboken är ”Ringväxlingen och löftena”, används inte ord som lovar eller löfte i det man säger till varandra. Löftena formuleras också här som en viljeyttring.

---

⁴ Lars-Göran Sundberg i ”Vad brukar ingå i en kristen vigsel?” *Tro och Liv*, nr 3/2009 s24-34.

⁵ Enligt Lars-Göran Sundberg i ”Vad brukar ingå i en kristen vigsel?” *Tro och Liv*, nr 3/2009 s24-34. Metodistkyrkan hade vigselrätt även före 1952.

⁶ *Gudstjänstboken*, Libris 2005, s 84-93 behandlar vigselgudstjänsten. Alla referat till Gudstjänstboken i det följande refererar till dessa texter.

Tillkännagivandet innebär att vigselförrättaren drar en slutsats av de löften som nu avgetts och förklarar personerna som man och hustru, och alltså att ett äktenskap nu har ingåtts. Detta sker enligt Gudstjänstboken genom att officianten säger:

Ni har nu ingått äktenskap med varandra
och bekräftat detta inför Gud och denna församling.

Ni är nu man och hustru.

Gud vare med er, nu och alltid.

I Faderns och Sonens och den helige Andes namn.

Amen

Praxis:

Frågorna, löftena med ringväxlingen samt tillkännagivandet som dessa utformas i Gudstjänstbokens ordning påverkas inte av att EFK inte har vigselrätt. De bör avges med samma innebörd som tidigare för att göra tydligt att denna vigselgudstjänst är en del av ingåendet av äktenskap. Ordet ”nu” får en ny placering i de två första meningarna så att tillkännagivandet lyder:

*Ni har ingått äktenskap med varandra
och nu bekräftat detta inför Gud och denna församling.*

Ni är man och hustru.

Gud vare med er, nu och alltid.

I Faderns och Sonens och den helige Andes namn.

Amen

Har en längre tid förlöpt sedan den juridiska vigseln ägt rum bör denna del utgå eller omformuleras till en bekräftelse eller förnyelse av löftena. Gudstjänsten ska istället pålysas som en välsignelsegudstjänst över paret äktenskap.

Detta innebär att vi i våra vigselgudstjänster ber kontrahenterna besvara frågorna med ett ”Ja”, ber dem avge löften inför varandra samt tillkännager att de är gifta. Man kan undra över innebörden av dessa delar när paret i juridisk mening redan är gifta. Detta sker därför att vi i teologisk mening vill framhålla mycket tydligt att vigselgudstjänsten ska betraktas som en del av ingående av äktenskap för ett par som vill leva ett liv i Jesu efterföljelse. Ordet ”nu” stryks för att tydliggöra just synen på vigselgudstjänsten som en del av en större helhet där även den juridiska delen hör till.

I välsignelsegudstjänsten utgår tillkännagivandet. Principen är att dessa par redan är äkta makar. Därför är ett tillkännagivande baserat på frågor och löften inte relevant. Förnyelse av löftena bör det ges möjlighet för i en välsignelsegudstjänst, om paret så önskar. Då ska tillkännagivandet utgå, men kan omformuleras så att de bekräftar den förnyelse av löftena som nu skett.

EKUMENISKA FÖRSAMLINGAR

Praxis:

I församlingar som är anslutna till ytterligare ett eller flera samfund kan församlingen förrätta vigslar mellan en man och en kvinna som inkluderar en civilrättslig registrering om församlingens pastor har sin hemvist i ett samfund som valt att behålla vigselrätten. Församlingarna ska dock känna till och skapa förutsättningar för att hantera vigslar enligt EFKs praxis.

AVSLUTNING

Vi ser dessa förändringar av praxis omkring ingående av äktenskap som en mycket god möjlighet att på nytt arbeta igenom vår syn på äktenskapet, vår syn på och relation till stat och samhälle och vår identitet som Guds folk som vill se Guds rike komma. Vår bön och vårt arbete är inriktat på att dessa till synes tekniska frågor, ska leda till en fördjupat förståelse av äktenskap och familjeliv i våra församlingar.

Vi är glada för att denna utredning har skett samtidigt som det pågår ett samtal om dessa större frågor inom EFK. Må Gud hjälpa oss att tillsammans leva våra liv värdigt vår kallelse.

Antaget av EFKs styrelse i Örebro den 19 mars 2010.

TILLÄGG 1 – VAD SÄGS VID EN BORGERLIG VIGSEL?

Citerat från Justitiedepartementets hemsida uppdaterat 18 november 2009.

Vid borgerlig vigsel ska vigselförrättaren som huvudregel rikta följande ord till paret:

Ni har förklarat att ni vill ingå äktenskap med varandra. Vill du N.N. ta denna/denne N.N. till din hustru/man?

(Svar: Ja.)

Vill du N.N. ta denna/denne N.N. till din hustru/man?

(Svar: Ja.)

Jag förklarar er nu för äkta makar.

Om paret särskilt begär det kan vigselförrättaren i stället rikta följande ord till dem:

Ni vill ingå äktenskap med varandra. Äktenskapet bygger på kärlek och tillit. Genom att ingå äktenskap lovar ni att respektera och stötta varandra.

Som makar är ni två självständiga individer som kan hämta styrka ur er gemenskap.

Eftersom ni har förklarat att ni vill ingå äktenskap med varandra, frågar

jag: Vill du N.N. ta denna/denne N.N. till din hustru/man att älska henne/honom i nöd och lust?

(Svar: Ja.)

Vill du N.N. ta denna/denne N.N. till din hustru/man att älska henne/honom i nöd och lust?

(Svar: Ja.)

(Paret kan växla ringar.)

Jag förklarar er nu för äkta makar.

När ni nu går ut i livet och åter till vardagen så minns den vilja till gemenskap, den kärlek till varandra och den aktning för varandra som ni känt i denna stund och som lett er hit. (Texten författad av Per Anders Fogelström.)

Låt mig önska er lycka och välgång i ert äktenskap.